

Natuurpark Overmeers open voor het publiek

Piet Dedecker, namens de werkgroep Sint-Pieters-Buiten - Foto's: Kris Decler

Op zondag 22 september 2013 werd het natuurpark Overmeers onder grote belangstelling geopend. Dat gebeurde in aanwezigheid van de burgemeester en enkele schepenen. Op het programma stonden geleide wandelingen met natuurgidsen, de officiële opening met een receptie en een fotozoektocht voor de kinderen.

Het natuurpark, dat in de buurt ook bekend staat onder de naam Schoonmeersen, ligt tussen de ring rond Gent (R4), de scholencampus aan de Voskenslaan en de Sint-Denijslaan en is ongeveer 6,8 hectare 'groot'. Het inrichtingsplan is ontworpen door 'Fris in het Landschap', een bureau voor landschapsarchitectuur en stedenbouw. De aanleg gebeurde door de groendienst van de stad Gent en aannemer Heylen Natuur- en Groenbedrijf voerde de plannen uit. We zijn heel tevreden over het geleverde werk.

Door het afgraven van de vroeger opgehoopde grond – grotendeels afkomstig van de aanleg van de Ringvaart – is de oorspronkelijke 'laantjesstructuur' weer zichtbaar en zal de oorspronkelijke moerasvegetatie met onder meer egelboterbloem, pinksterbloem en grote egelskop zich hier opnieuw kunnen vestigen. Van enkele van die soorten zitten nog levenskrachtige zaadjes in de bodem die nu kunnen kiemen. De betonnen oeverversterking rond de centrale vijver, een verbreding van de Maaltebeek, werd weggebroken. Daardoor kreeg de centrale waterpartij zachte, natuurlijke oevers (zie foto). Eén oever is hoog en steil afgewerkt, in de hoop dat zich daar in de aarden wand

oeverwaluven zullen nestelen. Mogelijk komen er – net als vroeger – weer ijsvogels naar het natuurgebied. We zijn ervan overtuigd dat het beheer van de droge en natte weiden zal zorgen voor biodiversiteit, met zeldzame planten en dieren. Voor scholen is er langs de kant van de Hogeschool een speciale educatieve zone met fietsenstalling en een kleine, ondiepe poel. Daar kunnen kinderen onder andere kikkers, salamanders en andere amfibieën observeren.

De Overmeers: tot eind jaren 1990 een biologisch waardevol gebied van 18 hectaren

De Werkgroep Sint-Pieters-Buiten is sinds het begin van de jaren 1990 actief in de zuidelijke stationswijk. De bescherming van het natuurgebied Overmeers is een van onze belangrijkste actiepunten. We waren zeer blij toen schepen Sas van Rouveroi ons in 1994 in een uitgebreid schrijven liet weten dat de Overmeers beschermd moest worden. We citeren enkele passages die het belang van het natuurgebied duidelijk schetsen: *“De Schoonmeersen moeten duidelijk gezien worden als een waardevol relict van laaggelegen, venige meersgronden, zoals er vroeger op veel plaatsen rond Gent voorkwa-*

men. Door stadsuitbreiding, de aanleg van de Ringvaart, de aanleg van een zuiveringsstation en recreatiedomein (Blaarmeersen) zijn grote, uiterst belangrijke gebieden verloren gegaan of bedreigd. Alle restanten zoals voornamelijk de Bourgoyen, de Assels aan de Sneppebrug en de Schoonmeersen krijgen daardoor een des te grotere waarde. - In opdracht van het vorige college van burgemeester en schepenen hebben M. Hoffmann, L. Demarest en E. Kuyken (wetenschappelijke medewerkers van de RUG) een nota geschreven betreffende de biologische waarde van het gebied. Ze komen tot de conclusie dat dit gebied met een totale oppervlakte van ongeveer 18 ha een hoge landschappelijke waarde heeft. - Een derde argument om dit gebied te vrijwaren, is het project dat opgezet werd door leerkrachten biologie van de Gemeenschapsschool Voskenslaan nl. het Vosservaat. Gepatroneerd door de OESO worden op de Vlaamse middelbare scholen milieuprojecten uitgewerkt. Via deze projecten wil men komen tot een andere aanpak van de milieueducatie waarbij twee doelstellingen voorop staan, nl. het stimuleren van het milieubewustzijn bij jongeren en de jongeren vaardig maken in de besluitvorming terzake.

Verder wil ik erop wijzen dat de Schoonmeersen een belangrijke bufferzone vormen met betrekking tot de activiteiten van Flanders Expo en alles wat daaromheen beweegt. Ten slotte vormen ze een geluidsscherm voor het drukke en luidruchtige verkeer op de Ringlaan...”

Het grootste deel van het gebied was in 1994 volgens het gewestplan nog ingekleurd als woonuitbreidingsgebied en dus niet juridisch beschermd. We waren dan ook zeer verheugd met dit schrijven van schepenen van Rouveroi. We dachten dat we vanuit politieke hoek voluit steun zouden krijgen in ons streven om het gebied van ongeveer 18 hectaren te beschermen als natuurgebied.

Iets meer dan 12 hectaren van het gebied in 1998 als natuurgebied beschermd

Alle plaatselijke politici die we in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 hadden gecontacteerd, hadden ons verzekerd dat er nooit een brug over de Ringvaart ter hoogte van Flanders Expo mocht komen. Maar bij de gewestplanwijziging van 1998 werd toch een deel van het gebied voorbehouden voor een brug over de Ringvaart. Een ander deel van het gebied werd ingekleurd als woongebied en een deel als gebied voor gemeenschapsvoorzieningen ter uitbreiding van de scholencampus. Daardoor was de bescherming van de Overmeers beperkt tot iets meer dan 12 hectaren en werd – tegen alle beloften en afspraken in – de bouw van weginfrastructuur in het natuurgebied Overmeers vastgelegd in het gewestplan.

In 1998 beloofden plaatselijke politici van alle partijen in het gemeentebestuur wel dat het resterende deel van de Overmeers nu definitief beschermd was als natuurgebied en dat er geen sprake kon zijn van aanleg van een weg tussen de autosnelwegen en de

Geleid bezoek

aan het natuurpark Overmeers

Op zondag 13 oktober verzorgde de werkgroep Sint-Pieters-Buiten voor de buurtbewoners een eerste geleide wandeling in het geopende natuurpark. We hopen dit in de toekomst nog vaak te mogen doen. Wil je graag ook eens deelnemen aan zo'n wandeling, houd dan zeker de website in het oog. Daar kom je te weten wanneer er nog geleide wandelingen zijn. Intussen kun je het gebied natuurlijk ook altijd op eigen houtje verkennen.

R4 enerzijds en het station anderzijds. Het antwoord van de plaatselijke politici was een afspiegeling van het standpunt van Eddy Baldewijns, Vlaams minister en van 1995 tot 1998 bevoegd voor Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening. Op de vraag van de heer Johan De Roo of die brug ook autoverkeer mogelijk zou maken tussen het Sint-Pietersstation en Flanders Expo antwoordde de minister: *“Er wordt definitief afgestapt van het idee om een rechtstreekse verbinding te realiseren met het Sint-Pietersstation, aangezien het gevaar groot is dat deze aansluiting als rechtstreekse invalsweg vanuit de E40 naar het stadscentrum zal fungeren, wat vanuit verkeerstechnisch en stedenbouwkundig oogpunt nefast is en de leefkwaliteit van de omgeving rondom het station ernstig zou hypothekeren”.*

Omdat de bescherming en het beheer van de Overmeers in 1994 al beloofd en sindsdien in tal van beleidsplannen en rapporten vooropgesteld was, gingen we er in 1998 van uit dat nu snel werk kon worden

gemaakt van de inrichting van een natuurgebied van iets meer dan 12 hectaren, temeer omdat het gebied door de gewestplanwijziging van 1998 ook juridisch was vastgelegd als natuurgebied. Maar ook nu zouden we bedrogen uitkomen...

Het project Gent-Sint-Pieters: een sterke aantasting van het natuurgebied

Hoewel er al sinds 1998 onderhandelingen liepen tussen de NMBS, de stad Gent, De Lijn, het Vlaams Gewest en N.V. Eurostation voor de inrichting van het Sint-Pietersstation, werd ons in 2004 nog inzage geweigerd in de plannen en voorstellen voor de stationsomgeving, omdat alles zich zogezegd nog in een 'embryonale fase' bevond. Korte tijd later waren de plannen blijkbaar plotseling zo volgroeid dat de bouwaanvraag en het Ruimtelijk Uitvoeringsplan ingediend konden worden. Vervolgens werd ons zeer kortdaat duidelijk gemaakt dat er aan de essentiële onderdelen van het plan niets meer te veranderen viel. We vernamen dat er toch een weg voor autoverkeer zou worden aangelegd dwars door het natuurgebied Overmeers. De projectontwikkelaars vonden het ook nodig om naast het station een supergrote parking voor ongeveer 2800 wagens te bouwen en langs de Fabiolalaan mocht tot 90 meter hoog gebouwd worden. We konden er niet bij dat het natuurreservaat zou doorsneden worden voor de aanleg van een weg tussen de omgeving van het Sint-Pietersstation en de snelwegen en R4 ter hoogte van Flanders Expo. Hadden de politici ons immers niet beloofd dat die weg er onder geen enkel beding mocht komen? De aanleg van die verbindingsweg zou niet alleen het natuurgebied doormidden snijden en leiden tot het verdwijnen van ruim 12.000 m² bos, maar bovendien zou dat de doodsteek betekenen voor het

Het project Gent-Sint-Pieters

De geslaagde inrichting van het natuurpark Overmeers kadert in het masterplan van het project Gent-Sint-Pieters en was opgelegd als natuurcompensatie voor de aanleg van de Valentin Vaerwyckweg, de verbindingsweg voor het autoverkeer tussen het station en de autosnelwegen en de R4 ter hoogte van Flanders Expo.

De werkgroep Sint-Pieters-Buiten is blij dat het station Gent-Sint-Pieters na honderd jaar grondig vernieuwd wordt en dat de terreinen langs de Fabiolalaan ontwikkeld worden. Maar sinds we weten dat er plannen werden gemaakt voor de ontwikkeling, hebben we ons wel verzet tegen de bouw van een parking voor meer dan 2700 wagens op het knooppunt van openbaar vervoer in Oost-Vlaanderen bij uitstek en tegen de aanleg van de Valentin Vaerwyckweg. Ook de beperkte omvang van het natuurpark Overmeers en de hoogte van de gebouwen langs de Fabiolalaan – geenszins in verhouding met de bestaande bebouwing in de woonbuurt ten noorden van het station – vinden in onze ogen geen genade.

Vosservaat in het natuurgebied Overmeers. Dat educatieve natuurreservaat van het Koninklijk Atheneum werd door leerkrachten en leerlingen en met financiële steun van WWF en de OESO ingericht en onderhouden. Zo ontvingen de leerlingen van de werkgroep Vosservaat in 1996 nog de natuurprijs van de UAB¹. Door aanleg van de verkeerswisselaar tegen alle beloftes en afspraken in en door het voorzien van weginfrastructuur dwars door het natuurgebied Overmeers zou het bereikte resultaat grotendeels verloren gaan.

We konden evenmin begrijpen dat de politici het natuurgebied en de omliggende woonwijk nu met nog meer lawaaihinder en luchtvervuiling wilden opzadelen. Door bezwaarschriften op te stellen, hoopten we die verbindingsweg nog te kunnen tegenhouden, maar al onze argumenten werden van tafel geveegd. Tijdens een informatievergadering naar aanleiding van het doortrekken van tramlijn 1 van het station naar Flanders Expo vroeg iemand uit het publiek waarom men niet koos voor een snelle tramverbinding tussen het station en Flanders Expo. Schepen Van Rouveroi had daarop het volgende antwoord: *“Als u die brug over de Ringvaart wilt doortrekken met een tramlijn richting scholen en zo richting Voskenslaan, dan schaadt u het Vosservaat, dan schaadt u de Schoonmeersen en dit stadsbestuur is er toch met de laatste gewestplanwijziging in geslaagd om dit gedeelte van het Vosservaat en van de Schoonmeersen te laten beschermen als natuurgebied. Daar gaat u dwars doorheen dat natuurgebied... In het leven moet je kiezen of delen. Wij hebben er bewust voor gekozen om dat niet te doen. Dat is een kwestie van visie. We hebben het nu niet juist beschermd als natuurgebied om het dan enkele tijd later te laten intekenen voor een tracé van De Lijn. Dat is één. Jawel, ja, toch wel, we weten het 100% (verslag van deze infovergadering p. 32).” Het tracé voor een tram dicht tegen de scholencampus*

werd dus kordaat afgeschoten omdat het “dwars door het natuurgebied zou lopen”. Vreemd genoeg loopt het tracé van de weg voor het autoverkeer nu juist nog veel centraler door de Overmeers. Bovendien maakt een tram minder lawaai dan een drukke autoweg, kan hij in een waterdoorlatende bedding rijden en zorgt hij niet voor extra luchtvervuiling in een buurt die zelfs zonder bijkomend verkeer al niet voldoet aan tal van geldende luchtkwaliteitsnormen... Voor de aanleg van die tram zou ook het zeer waardevolle elzenbroekbos achter de Roosakker niet verdwenen zijn. Wij begrijpen nog altijd niet waarom de stad de vraag naar een tramtracé tussen Flanders Expo en de Voskenslaan resoluut van de hand wees, maar korte tijd later wel – samen met de projectpartners – vragende partij was voor de aanleg van een weg voor autoverkeer dwars door natuurgebied en juist naast woningen op de Roosakker, het Vina Bovy-park en de Sint-Denijslaan.

Kan het natuurgebied groter en rustiger worden?

Nu een belangrijk deel van de Overmeers vernietigd is voor de aanleg van die nieuwe weg, vinden we het onbegrijpelijk dat slechts iets meer dan de helft van de oppervlakte die op het gewestplan als natuurgebied ingekleurd was ter compensatie ook effectief als natuurpark is ingericht. De inrichting van het volledige natuurgebied was trouwens al in veel stedelijke beleidsplannen beloofd, nog voor er sprake was van deze weg. We hopen dat het natuurpark ooit uitgebreid wordt. Dat is mogelijk, want lang niet alle gronden in het gebied dat op het gewestplan ingekleurd stond als natuurgebied, zijn nu ook als natuurgebied ingericht. In het verleden hadden we er als werkgroep al voor gezorgd dat Natuurpunt Gent een terrein van iets meer dan 5.000 m² in de Overmeersen kon aankopen. Dat terrein lag binnen het gebied van 6 hectare dat nu als natuurpark is ingericht. Voor de realisatie van dit natuurpark werden we onteigend.

Het beheer van het natuurpark Overmeers

De werkgroep Sint-Pieters-Buiten is vertegenwoordigd in de Klankbordgroep Project Gent-Sint-Pieters. Hierin zetelen alle projectpartners en vertegenwoordigers van de verschillende belangengroepen uit de stationsbuurt. We komen geregeld samen om kennis uit te wisselen, standpunten te verduidelijken en voorstellen of suggesties te doen. Op de bijeenkomst van 6 november 2012 vernamen we dat de aannemer gedurende twee jaar het beheer van het natuurpark op zich zal nemen. In de eerste helft van 2013 zou een overeenkomst worden opgemaakt voor het beheer na die twee jaar en zou ook worden gezocht hoe de buurt hierbij kan betrokken worden. Wij rekenen erop dat we als werkgroep onze inbreng zullen hebben. Heb je zelf interesse om te helpen bij het beheer van dit natuurpark? Neem dan gerust contact met ons via dedecker.piet@gmail.com.

Misschien kunnen we als werkgroep in een latere fase overgaan tot aankoop van terreinen die palen aan het natuurpark. Wie in het gebied gewandeld heeft, zal wellicht gemerkt hebben dat het lawaai van autoverkeer erg storend kan zijn. We ijveren er al lang voor om geluidsschermen langs de druk bereden R4 te plaatsen. Hopelijk wordt dit verzoek ooit ingewilligd. We zullen in elk geval blijven aandringen op deze schermen die ook de bewoners van de Sint-Denijslaan, Vijvermeerspark en M. Dupuislaan ten goede zouden komen.

1. Een initiatief van verzekeringsmaatschappij UAB, met wetenschappelijke en pedagogische steun van het Wereld Natuur Fonds (WWF)

Hoe het natuurpark Overmeers bezoeken?

Voor fietsers is het natuurpark toegankelijk via de Sint-Denijslaan (naast nummer 423), via de fietstunnel ter hoogte van de Hogeschool Gent en via het fietspad langs de R4. Er zijn fietsrekken vlakbij de fietstunnel en op de Sint-Denijslaan. Wie te voet komt, kan het park via de Sint-Denijslaan betreden. Voor bewoners uit de buurt van de Voskenslaan en de Tuinwijklaan die te voet komen, is het natuurpark niet goed bereikbaar. Daarom ijveren we ervoor dat het park ook ontsloten wordt via de Hogeschool. Doorheen het natuurpark is een verhard wandel- en fietspad aangelegd. Om natuurobservatie op een aangename manier mogelijk te maken, zijn ook enkele rustzones met houten banken voorzien.